

NĚKTERÉ VLASTNOSTÍ KOMBINACÍ KONSONANTŮ NAPŘÍČ JAZYKY

1) Se zvětšující se délkou kombinací se snižuje jejich počet.

(Čím více logicky možných kombinací, tím menší počet doložených kombinací.)

Iniciální struktury v češtině

Iniciální vzorec	Počet logicky možných kombinací (prvků)	Počet různých prvků v FKČ	Procento doložených
V	17	13	76,5 %
C	27	27	100 %
CC	729	236	32,4 %
CCC	19 683	206	1,05 %
CCCC	531 441	55	0,01 %
CCCCC	14 348 907	2	0,00001 %

2) Se zvětšující se délkou kombinací se snižuje jejich frekvence.

(Čím delší posloupnosti konsonantů, tím méně časté jsou.)

Iniciální struktury v češtině

Iniciální vzorec	Počet různých prvků v FKČ	Typová frekvence vzorce ve FKČ	Tokenová frekvence vzorce v ČNK
V	13	12,09 %	14,37 %
C	27	60,55 %	62,17 %
CC	236	24,03 %	21,12 %
CCC	206	3,22 %	2,30 %
CCCC	55	0,11 %	0,05 %
CCCCC	2	0,0009 %	0 %

(FKČ = Fonologický korpus češtiny, ČNK = Český národní korpus)

3) Čím delší kombinace, tím větší pravděpodobnost, že obsahují morfologickou hranici.

(Tj. jsou výsledkem morfologických procesů jako derivace a flexe.)

čeština: 55 iniciálních kombinací CCCC, z toho 36 (65 %)
výsledkem prefixace

4) Kombinace délky m obsahují alespoň jednu kontinuální posloupnost délky $m - 1$.

- Neplatí pro /lStn/ *lstný* (/Stn/ a /lSt/ nejsou doloženy)

částečná × úplná „rozštěpitelnost“ (*resolvability*)

Lze přeformulovat takto:

Je-li posloupnost fonémů o délce m doložena (v daném kontextu), je doložena i posloupnost fonémů o délce $m - 1$ (pro $m > 2$).

- Neplatí např. pro finštinu /VndV/ × */VdV/

SONORITNÍ ŠKÁLA (dvě verze)

Verze 1

- 8 vokály
- 7 glajdy
- 6 laterály
- 5 vibranty
- 4 nazály
- 3 frikativy + /ř/?
- 2 afrikáty
- 1 explozivny

Verze 2

- 5 vokály
- 4 glajdy
- 3 likvidy
- 2 nazály
- 1 obstruenty + /ř/?

Sonoritní princip uspořádání slabiky

- 1) Sonorita segmentů stoupá směrem k jádru slabiky (tj. stoupá v příčtuře a klesá v kodě).
- 2) Vrchol sonority je vrchol slabiky.

PORUŠENÍ SONORITNÍHO USPOŘÁDÁNÍ

Sonoritní obrat	Sonoritní plató
<ul style="list-style-type: none"> • posloupnost segmentů s obrácenou sonoritou (tj. klesavou v průtuře, stoupavou v kodě) /Stan/ <i>stan</i>, /rti/ <i>rty</i> /faKS/ <i>fax</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • posloupnost segmentů se stejnou sonoritou /TkāT/ <i>tkát</i>, /SxoT/ <i>schod</i> /aKT/ <i>akt</i>, /niXŠ/ <i>nichž</i>

SONORITNÍ PROFIL SHLUKŮ DVOU KONSONANTŮ V ČEŠTINĚ

Verze sonor.	Verze 1		Verze 2	
Druh shluku	iniciální	finální	iniciální	finální
Ideální son.	47 %	83 %	36 %	62,5 %
Plató	17 %	6 %	48 %	37,5 %
Obrat	36 %	10 %	16 %	0 %

5) Sonoritní obraty implikují opačné kombinace s ideální sonoritou.

iniciální	finální
SO → OS	OS → SO
LN → NL	NL → LN

6) Kombinace obstruentu s konsonantem se sonoritním indexem x implikují kombinace obstruentu s konsonantem s vyšším sonoritním indexem.

iniciální	finální
OO → ON → OL	OO → NO → LO

7) Kombinace stejných tříd obstruentů implikují kombinace odlišných tříd obstruentů. (Afrikáty nejsou zohledněny.)

iniciální

EE → EF

FF → EF, FE

finální

EE → FE

FF → EF, FE

8) Kombinace dvou zněných konsonantů implikuje kombinace dvou nezněných konsonantů.

iniciální

$O_z O_z \rightarrow O_n O_n$

$O_z S \rightarrow O_n S$

finální

$O_z O_z \rightarrow O_n O_n$

$S O_z \rightarrow S O_n$

9) Kombinace obstruentů se obvykle shodují ve znělosti (Greenberg: neexistuje jazyk, ve kterém by kombinace obstruentů byly pouze heterogenní ve své znělosti?).

Obvyklé	Výjimky	Nedoložené?
pouze NN, ZZ	většinou NN, ZZ výjimky: NZ, ZN	pouze NZ, ZN
angličtina	čeština (/tv/, /dv/)	?

	<i>Bez kody</i>	<i>-C</i>	<i>-CC</i>	<i>-CCC</i>	<i>-CCCC</i>	<i>Celkem</i>
<i>Bez préturey</i>	2,9	1,4	0,1	4×	2×	4,4
<i>C-</i>	59,6	16,9	1,7	0,01	2×	78,2
<i>CC-</i>	12,4	3,5	0,4	0,001		16,3
<i>CCC-</i>	0,8	0,2	0,01			1,1
<i>CCCC-</i>	0,02	0,004	1×			0,03
<i>CCCCC-</i>	3×	1×				0,0003
<i>Celkem</i>	75,8	22,1	2,2	0,01	0,0003	100

Procentuální frekvence vzorců pro 1 271 265 slabik s krátkým vokálem.

	<i>Bez kody</i>	<i>-C</i>	<i>-CC</i>	<i>-CCC</i>	<i>-CCCC</i>	<i>Celkem</i>
<i>Bez préturey</i>	1,1	0,3	0,02			1,4
<i>C-</i>	57,1	15,8	0,8	0,001		73,6
<i>CC-</i>	18,4	4,9	0,1			23,4
<i>CCC-</i>	1,2	0,2	0,01			1,5
<i>CCCC-</i>	0,05	0,004				0,1
<i>CCCCC-</i>						
<i>Celkem</i>	77,9	21,2	0,9	0,001		100

Procentuální frekvence vzorců pro 347 703 slabik s nekrátkým vokálem (dlouhým vokálem či diftongem).

	<i>Bez kody</i>	<i>-C</i>	<i>-CC</i>	<i>-CCC</i>	<i>-CCCC</i>	<i>Celkem</i>
<i>Bez préturey</i>	0,04					0,04
<i>C-</i>	75,4	10,5	0,3			86,2
<i>CC-</i>	11,0	1,4	0,03			12,4
<i>CCC-</i>	1,1	0,3				1,3
<i>CCCC-</i>						
<i>CCCCC-</i>						
<i>Celkem</i>	87,6	12,1	0,3			100

Procentuální frekvence vzorců pro 22 201 slabik se slabičným konsonantem.

Omezení struktury slabiky v češtině

Souhrnná hodnota komplexity slabiky nepřesahuje hodnotu 6.

Typ fonému	Hodnota komplexity
krátký vokál	0
nekrátký vokál	1
neslabičný konsonant	1
slabičný konsonant	2